

Malá nádrž není kompromisem

Antonín Buček

Již po povodních na Moravě v roce 1997 jsme psali o tom, že je třeba změnit vodohospodářské paradigma, tedy soubor metodologických koncepcí, určujících způsob hospodaření s vodou v krajině (*Veronica 11:4:16-18*). Po celé 20.století byla říční síť technickými úpravami měněna na vodohospodářské soustavy, tvořené přehradami a regulovanými koryty řek, ohrázanými tak, aby byly eliminovány rozlivy v nivách. Na stavby, naplňující tento technokratický sen byly vynaloženy obrovské prostředky. Technická opatření na tocích vytvářela mylný dojem, že rozlivům v říčních nivách je navždy zabráněno. Nesprávnost vodohospodářského paradigmatu 20.století prokazují obrovské škody, které vyvolaly velké povodně v letech 1997 a 2002. Ukázalo se, že pravdu měli ti přírodovědci, kteří upozorňovali na to, že absolutní ochrana před povodněmi není možná, že klimatické situace, vyvolávající extrémní srážky s následnými vysokými průtoky v tocích a rozlivy v nivách patří k těm přírodním procesům, které člověk nedokáže účinně ovlivňovat. Ocitujme v této souvislosti znovu výrok osvíceného vodohospodářského inženýra z Úlehlovy knihy *Napojme prameny z roku 1947*: „*Nepotřebujeme stavět mamutích přehrad. Stačily by beztak jen k tomu, aby záplava sahající jinak nad klasy, sahala jen pod klasy*“.

Hlavní zásadu změněného vodohospodářského paradigmatu shrnul po povodních v roce 1997 německý kancléř Helmuth Kohl: „*Dejme prostor řekám*“. K tomuto vyjádření ho vedly především zkušenosti z Porýní, kde opakované velké povodně napáchaly katastrofální škody, přes obrovské prostředky, vynaložené ve 20.století na technická opatření, spojená s protipovodňovou ochranou. Připomeňme si ovšem, že první reakcí českých vodohospodářů na povodňové škody na Moravě v roce 1997 byl seznam přehrad, které je nutno postavit, aby protipovodňová ochrana byla účinnější. Bohužel ani povodně v Čechách v roce 2002, které zcela vyvrátily iluzi o tom, že přehrad vltavské kaskády vylučují povodňové škody v Praze, neznamenaly změnu vodohospodářského paradigmatu v České republice.

Zahrnutí výstavby menší nádrže Nové Heřmínovy do „konečného“ řešení protipovodňové ochrany obcí na horním toku řeky Opavy je v těchto souvislostech nerozumné, neboť nesporně znamená pokračování technokratického trendu protipovodňové ochrany. Tento „kompromis“ svědčí o nedostatečné schopnosti ministra životního prostředí M. Bursíka a jeho úředníků dosáhnout skutečně harmonického využití krajiny říčních niv bez zbytečně nákladných technických opatření a připravit pro to adekvátní podklady. Vždyť jedinou skutečně alternativní studii ochrany Krnova musela zaplatit Nadace Partnerství. Pominu ekologické a sociální aspekty výstavby nádrže, i když to údolí i vesnici znám a vím, že je to krajina libá, ve které stojí za to žít a do které stojí za to se vracet. Zabývejme se ekonomikou. Ať už bude „menší nádrž“ stát 8-9 nebo 15 miliard (ta vyšší částka bývá u vodohospodářských staveb obvykle pravděpodobnější), očekává se, že bude zaplácena z veřejných prostředků. Zcela jistě potěší vodohospodářsko-stavební technokratickou loby. Lze snadno pochopit oblibu rozsáhlých a nákladných vodohospodářských staveb, placených z veřejných prostředků. Za časů c.k. rakousko-uherské monarchie zajišťovalo efektivnost protipovodňových technických opatření to, že ti, kterým tato opatření prospívala, především vlastníci pozemků na březích, museli zaplatit čtvrtinu nákladů. Myslíte, že by ti, kterým údajně kompromisní „malá“ nádrž Nové Heřmínovy prospěje, složili na její stavbu příslušné miliardy?

Můžeme doufat, že „konečné řešení“ není definitivní, že nakonec zvítězí rozum a racionální úvaha. Starostu a dalších 285 stálých obyvatel obce Nové Heřmínovy ovšem nečekají snadné časy. Měli bychom jim solidárně pomoci všemi vhodnými prostředky. Jejich zápas s nepravým kompromisem se nás všech týká. Vždyť jde o racionální využití našich veřejných

prostředků a také o harmonické využití krajiny říčních niv. Ve vodohospodářských snech, koncepcích a plánech je připraveno několik desítek dalších přehrad. Věřím sice, že i naši vodohospodáři někdy opustí zastaralé paradigma (ani dnes ho všichni nesdílejí), ale do té doby se musíme mít na pozoru a bránit „kompromisům“ novoheřmínovského typu.

Citace:

BUČEK, A.: Malá nádrž není kompromisem. Veronica 22 (2008):4:1-2